

A TENGERPART

POLITIKAI NAPILAP.

X évfolyam.

FIUME, szombat 1913. június 14.

132. szám

Megjelenik naponta a délutáni órákban.
Szerkesztőség és kiadóhivatal (telefonszám 229).
Fiume, Gradinata del Sasso Bianco 3, 1 em.
Nyomda telefonszáma (lapzárta előtt) 400.

Felölős szerkesztő:
MURAI JENŐ.

Előfizetési ár helyben és vidéken:
Egész évre . . . . . 24 kor.   Negyedévre . . . . . 6 kor.
Félévre . . . . . 12 kor.   Egy hónapra . . . . . 2 kor.
Egyes szám ára Fiumében 6 fillér.
Hivatalos hirdetések 6 hasábos petit sorja 60 fillér.

A hitbizományok rendezése.

Írta: Feilitzsek Arthur báró, v. b. t. t. volt földmiv. miniszter.

A hitbizományok jogi egyenlőség és méltányosság szempontjából tagadhatatlanul elavult és igazságtalan intézményt képeznek. De ha figyelembe vesszük hazánk jelenlegi földbirtok tulajdon viszonyait és tekintettel vagyunk nemzetiségi állapotainkra, úgy nem tartom teljesen indokoltnak és igazoltnak azt a nagy ellenszenvet és irtó háborút, amely az utóbbi időkben ezen intézmény ellen irányult és összes gazdasági és szociális bajaink fő kuforrásáért ezt jelöli meg.

Kétségtelen, hogy a magyar nemzeti állam fenntartó eleme, hogy úgy mondjam, gerince, a mohácsi vésztől 1848-ig középirtokos osztályunk volt, ámde ez az osztály ma már annyira megapadt, hogy feladatának teljesítésére többé nem elegendő és nem elég erős.

Ezzel szemben tehát ésszerű-e, helyese-e ezen azt magyar nemzeti szempontból, habár csak részben is, de minden esetre helyettesítő és a magyar állam ellen irányuló törekvéseknek gátul szolgáló és úgy gazdasági szempontból, mint a földtulajdon birtoklása szempontjából ma teljesen biztos alapunkat, a középirtokosok sorsára juttatni?

Meggyőződésem, hogy nem! Már csak azért sem, mert úgy a hitbizományi, mint egyáltalán a kötött birtokok ma már nemzeti missziót is teljesítenek, és mindaddig, amíg helyettesítésükről, a kellő és megfe-

lő módon gondoskodás nem történik, azoknak létezése magyar nemzeti szempontból sem kifogásolható. Ezekkel szemben azonban viszont igaz és kétségtelen tény az — mint különben ezt már 1900. évi március hó 12-én a képviselőházban éppen a hitbizományok rendezése ügyében tartott beszédben kifejtettem — hogy a hitbizományok kérdésének a magyar nemzeti érdekek megfelelő irányban való megoldása, valamint e kérdés lényegében való törvényhozási szabályozása elől többé kitérni nem lehet.

A hitbizományi birtokok összes területe az eddigi statisztikai adatok szerint:

2.349.970 katasztrális hold. A mennyire a rendelkezéseimre állott adatokból megállapíthattam ezen összterületből — nagy átlagban — 1:100.000 kat. hold képez erdőbirtokot, tehát kereken és nagyjában hitbizományi birtokok fele erdőbirtokot képez, a mely ez idő szerint 65 hitbizományt élvező birtokos között oszlik meg. Legnagyobb hitbizományi erdőbirtok a Schönborn-Bachheim-féle beregvármegyei 203.745 kat. holddal. Ezt követi a herceg Eszterházi-féle de már nyolc részre szétszórva 156.184 kat. holddal. Ez után sorakozik a Koburg herceg-féle, hét vármegyében 144 ezer 877 kat. holddal. A többi már leszáll 70.000 holdra és azon alól egész minimális területekre.

Nem lesz talán érdektelen a magyar nemzet véghetetlen türelmének igazolásképpen, ha felemlitem, hogy egynek kivételével — a legkisebb létező hitbizományi erdőbirtok a báró Haynau Gyula-féle. A hitbizományok mezőgazdasági birtokokban tehát kereken 1.250.000 kat. holdat foglalnak el. Ha a hitbizományok által elfoglalt mezőgazdasági területeknek ezen lekötött meny-

nyiségét tekintjük, akkor én ezen területet aggodalomra okot szolgáltatónak nem mondhatom.

De ha a lekötött területnek vármegyék szerinti megoszlását tekintjük, akkor már igen is, aggodalomra okot szolgáltatónak és aránytalanul találok. Csakis a mezőgazdasági terület — t véve alapul, mert hiszen erdőknél tekintettel az erdőtörvényben foglalt korlátozásokra, általában a kötött-ségi jelleg előnyös; tulnag, sőt aránytalanul nagy területet foglalnak el a hitbizományok mezőgazdasági területen: hogy csak egy párat soroljak fel,

Somogy vármegyében	132
Sopron vármegyében	105
Csongrád vármegyében	77
Zala vármegyében	71
Moson vármegyében	67
Baranya vármegyében	63

ezer kat hold s így tovább.

A legnagyobb területet foglalják el mezőgazdasági birtokokban a hitbizományok a Duna jobbparti vármegyékben, a míg ellenben Árva, Zólyom, Máramaros, Ugocea, Bácsbodrog, Torontál és 11 erdélyrészi vármegyében hitbizományi birtokok egyáltalán nem léteznek. A megoszlás tehát aránytalan és ebben rejlik a bajnak alapja és gyökere.

A segítségnek és orvoslásnak az a módja, amelyet néhai Beksics Gusztáv elismerést érdemlő nagy munkájában ajánl, hogy tudnillik a hitbizományok azon vármegyéből, melyekben az illető vármegye mezőgazdasági területének tulnag részét foglalja kel, helyeztessenek át felvidéki és erdélyrészi vármegyékben levő erdőbirtokokba, — a kérdés gyökeres megoldása és

világossága mintha átváltoztak volna a hajnal imbolygó árnyaivá, akik körülöttem lebegtek fehér ruhában, lehajtott fejjel, kezükben karsu ércurnákkal, mint antik papnők.

— Mit viztek? — kérdeztem tőlük halkan.

— Egykoron bort vittünk arany amforákban, most ezekben az ércurnákban csupán hamut!

És tovább imbolyogtak végnélkül való áradatban és egyik sem hasonlított a másikhoz, de mindeniknek kezében fekete ércurna volt.

— Kik vagytok? — kérdeztem aztán. — Miért lebegtek körülöttem a hajnal ez órájában.

— Megálmodott érzelmek siránkozó aszszonyai vagyunk... És elmúlt gyönyörök hetéréai... Elgondolt gondolatoknak papnői... Elfeledett emlékek tanúi... Holt szerelem papnői...

Igy feleltek és tovább lebegtek és eltűntek a reggeli ködben. Meredten bámultam utánuk. Kezem az előttem heverő papírra hanyatlott és imára kulcsolódott. És szemem előtt akkor egy alak jelent meg. Meztelen volt, csak fátyol takarta. Haja szőke volt és szeméből az élet sugárzott. Kezében aranyos amforát tartott, amelyből édes bor illata

„A Tengerpart“ tárcája

Tragédia.

Hogy mikép kerültem ebbe a szobába, melyben most vagyok, igazán nem tudnám megmondani.

Soha nem látott nagy terem ez, melynek fala zöld, menyezete és padlója is az, a falon nincs sem kép, sem tükör, sem ajtó vagy ablak. A terem közepén nagy fekete, kerek asztal, felette függőlámpa, melynek vakító fényét nagy zöld ernyő tompította. Tizenöt ember ült az asztal körül, magas támlájú fekete székeken. Hét öreg ember, hét öreg asszony és egy ifju, aki én vagyok.

Egyenesen ültem s egy fejjel magasabbnak látszóttam, mint a többi. Beszéltem s az aggok mereven bámultak arcomba. Nehéz a hallásuk s ők inkább kinéztek a szót az ember szájából, semmint meghallják. Mialatt beszéltem, figyelve néztek őket. Csupa groteszk, nyomorék alakok. És mégis inkább humoros, mint szomorú látvány.

A nőknek ritka fehér a hajuk, a férfiak szakálltalanok és kopaszok. A tulhosszu élet terhe mély barázdákat szántott arcukra. Sápadt arcukat visszatükrözte az ébeufa-

asztal fényes lapja.

Az én kezem az asztalon volt és hangosan, tompán beszéltem nekik az ifjúságomról. A csupasz falak visszaverték minden szót és az asztalnak fényes lapja visszatükrözte az öregek minden mozdulát. Mintha titkos szavakat váltottak volna egymással, amik az én szóim — mintha titokban egymásnak intettek volna, pedig mereven néztek mindvalamennyien az én arcomba.

A gyermekkor napjairól beszéltem: vágyódás ült ki tekintetükbe.

A hegyek között való nagyszerű játékesatáról beszéltem: tűz lobogott szemükben.

Beszéltem a forró ébredés hazájáról és titkos guny cikkázott ajkukon.

Ifju gondolatok ujjongó áradatáról szónokoltam és ők némán gunykacagtak.

Az első, a tiszta, a szüzi szerelem gyönyöréről beszéltem és félelmetes nevetés sikongott a levegőben.

Egész éjszakán át dolgoztam. A szürke függönyökön át hidegen szűrődtek be a reggel színei, mikor én még mindig íróasztalom előtt ültem.

Lámpám már kialudt, magam is fáradt, bágyadt voltam. Képtelen voltam gondolkodni munkám fölött. Az előttem levő fehér papír és hideg ujjaim között a kora reggel

a bajnak állandó orvoslására nem vezet, sőt a kik ösmerik hazánk erdőgazdasági, erdőhasználatosági és erdőértékesítési viszonyait, — habár ismételtelen kiemelem, hogy úgy közgazdasági mint erdőkezelési szempontból előnyös, hogy minél több erdőbirtok váljék kötött birtokká — ezt a tervet ilyen módon részben kivethetetlennek, részben veszedelmesnek is kell, hogy tartsák.

Az erdőlyrészi és felvidéki vármegyékben levő erdőbirtokoknak meglehetősen nagy része értékesíthetetlen bükkös és nagy kiterjedésében, még ha fenyves is, a közlekedési eszközök rosszasága és hiánya, az értékesítési piacoktól való távol fekvése és a kihozatali viszonyok óriási nehézsége folytán igen alacsony értéket képviselő, sőt tisztán pénzügyi szempontból tekintve, inkább teherrel, mint jövedelemmel járó birtoktesteket képez. Már pedig a hitbizományt élvező is, elsősorban és terbszetszerűleg az okszerű gazdálkodás mellett is, a jövedelemre fekteti a súlyt.

Olyan nagy áldozatkészség pedig nem tételhető fel, de nem is követelhető, hogy a jövedelmező birtokát, egy — talán kiterjedésben tiszerte nagyobb — de úgy a kezelés, mint a használat tekintetében is szigorúan korlátozott és minden esetre sokkal kisebb jövedelmet nyújtó birtoktestekkel cserélje fel.

Ezt törvényhozási uton kötelezővé tenni nemcsak nem lehet, de végzetes hiba is volna. Mert a ma, nem éppen minden körülmények között megbízható a nemzetiségek tulajdonát képező és legnagyobb részen értéktelen erdőbirtokoknak árát aránytalanul felszoktattnak és így a drága magyar földért elért eladási ár, mint vételár, éppen ellenségeink anyagi helyzetét javítaná, a kik azután, ha aránytalanul drágán is, de tekintettel az erdőbirtok eladásával elért magas árakra, még mindig arányos árban, éppen a mezőgazdasági birtokokat ragadnák magukhoz és így, mint az értékesebb, tehát érvényesülési szempontból is hatalmasabb mezőgazdasági földbirtok tulajdonosai, nemzetiségi törekvésekben és céljuk elérésében még nagyobb erőre kapnának.

De az állami ugynevezett kincstári birtokok sem használhatók fel erre a célra. Mert ez éppen nemzeti szempontból lenne visszaesés. A hitbizományi birtokok ugyanis első sorban a jövedelemre fekteti a fősúlyt. Az állam pedig egyrészt nincsen erre reá

áradt felém.

Magamhoz akartam ölelni s bár szemébről rám sugárzott az élet — két kezével keblére szoritva tartotta az amforát.

Három leánya: Clara, Aglaé és Serena. Szőke volt mind a három. Meghatóan szőke hajuk, fehér szalaggal volt átkötve.

Mind a három halvány és ha együtt játszottak, oly esendések, halkak voltak, mint a kicsi gyermekszívükben halvány bánat lakozniék.

Idegenektől félték. Ha valaki megszólította őket, ijedten reszkettek meg, mint megriasztott kiesel madarak bujtak össze egymáshoz. Apjuktól félték, anyjukat nem szerették úgy, ahogy kis leányok anyjukat szeretni szokták.

De ha én jöttem hozzájuk, aruk felragyogott az örömtől. Elém futottak és én ledeltem eléjük, hogy megcsókolhassák homlokomat. Aztán bementünk a szobába, nagy karosszék és három kiesel számolyt tettünk a kandalló elé és nekem mesélnem kellett. Így volt minden alkalommal.

Csiperkerósikáról kellett mesélnem mind annyiszor, aki elaludt az erdőben levő nagy kastélyban és addig kellett aludnia, míg lovagja el nem jött és felkeltette mély álmából, hogy a boldogság otthonába vigye.

Órákon át ültünk úgy és én meséltem. S a három kis leány annak az asszonynak

utalva, másrészt az államon, a melytől, mint erdőbirtokostól is, joggal meg lehet követelni, hogy a nemzeti érdeknek áldozatot hozzon és a birtok nyújtotta a hatalmát a pénzügyi tekintetek mellőzésével ez irányban is fejtsse ki.

A kérés csak hosszú időközön át, kellő átmenettel és tervszerűleg oldható meg, a melynek végcélját a hitbizományi mezőgazdasági birtokoknak az egész országban arányos megosztása kell, hogy képezze.

Nevezetesen: a pontos adatok felvétele, az összes viszonyok mérlegelése és a jövő előrelátható fejlődésnek figyelembe vételével megállapítandó az a maximális mezőgazdasági terület, a mely vármegyénként hitbizományt képezhet.

Ezzel kapcsolatban kimondandó volna, hogy újabb hitbizományi mezőgazdasági birtokban mindaddig nem alapítható, amíg a hitbizományoknak az egész országra megállapított maximális területe, időközben megszűnésük folytán le nem szállott. Ez esetben is csak oly terjedelemben és azon vármegyékben volna hitbizomány alapítható, a mennyit és a hol azt, az arra megállapított maximális terület megengedi. Azonkívül hitbizomány alapítása minden egyes esetben, csak a földmivélsügyi kormányval egyetértően tett előterjesztésre, a hitbizomány alapítása által szerzett és kimutatandó érdemek, vagy általa nyújtandó ellenérték fejében és csak a törvényhozás hozzájárulásával lenne engedélyezendő.

Szabályozandó lenne továbbá a hitbizományi jelleg fennállhatóságának időtartama és e tekintetben mindenek előtt kimondandó volna: „hogy hitbizomány csak egyenesen leszármazó és közvetlen, törvényes fiu örökösök által élvezhető és hogy hitbizomány, mint ilyen, mellék- vagy leányágra át nem szállhat. E tekintetben nem kellene elzárkózni még visszaható törvényhozási intézkedésektől sem.

Kimondandó volna ugyancsak az is, hogy bizonyos határidő elteltével, a hitbizományok hitbizományi jellege okvetlenül megszűnik és illetőleg, hogy ennek eltelté előtt, bizonyos számbeli utódlások után, például sorrendben az 5-ik hitbizományi utód, a hitbizományi jelleg megszüntetését kérelmezheti.

Ilyen és ezekhez hasonló törvényhozási intézkedésekkel, habár lassan is, de minden esetre el lenne érve az előre kitűzött, úgy

gyermekem volt, akit én valaha szerettem...

Még egy kevéssé figyeljétek reám!

Néha úgy érzem, mintha egyedül volnék és körülöttem embermilliók élnek, énekelnek és engemet bámulnak és felém kiabálnak valamennyien.

Néha: mintha menekülnöm kellene és én nem tudom, hova menekülhetnék. És néha úgy érzem, mintha meztelen testemet hegyes, gyilkos körmökkel kellene szétmarnagolnom.

S ha ösdi házak előtt visz el utam, mint ha nekem szóló hangot hallanék:

— Boldogok, kik atyjukhoz lettek hasonlónak!

És néha, mikor festett képet nézek, úgy látom, mintha a levegő volna berámázva.

És ahogy ezeket a sorokat átolvasom, úgy tűnik fel, mintha értelem nélkül való szavak halmazája lenne mindez s ahogy újból átolvasom, ismét felesendül bennem az a titkos akkord, melynek egyes hangjai ezek és akkor azt képzelem, hogy van talán még ember itt-ott elvétve ritkán, kinek lelkében ugyancsak a hangok keltik fel és akinek többet jelentenek, mint össze-vissza halmozott szók.

És nem törültem irásomból egy betűt sem.

Holitszer A.

gazdasági és nemzeti, mint talán mondhatnám, az ipar és kereskedelmi érdekekkel is megegyező, azokat legalább is érzékenyen nem érintő arányos megosztása a hitbizományi mezőgazdasági birtokoknak az egész országban és egyúttal egészséges alapon át-helyeződése az erdőbirtokokra.

Végül nem volna figyelemmel kívül hagyandó a kérdés szabályozásánál az sem, ugyancsak a kitűzött cél mihamarabbi elérése tekintetében, hogy: hitbizományi pénztőkben és illetőleg ingó értékben is alapítható, illetőleg az ingatlan hitbizomány ilyenre átalakítható legyen.

Meggyőződéseim szerint a hitbizományok kérdésének rendezése úgy jogi, mint gazdasági, mint magyar nemzeti szempontból való szabályozása, a sürgősen megoldandó feladatok közé tartozik.

A horvát vakmerőség

—«O»—

Horvát állam kezdetei a tengermelléken.

Tegnapi számunkban részletesen ismertettük a horvátok legújabb stiklijét. A cikk általános felháborodást keltett és egyhangú volt a vélemény, hogy ezt a vakmerőséget már nem szabad megtorlatlanul hagyni. Le kell sujtani a lázadókra oly keményen, hogy örök időkre elmenjen a kedvük a kalandoroskodástól.

A tegnap ismertett eset a horvát kormány nyílt lázadása a magyar állam ellen. E felett nem lehet, nem szabad napirendre térni, mert ha ma le nem verjük a körmeiket, holnap már ökleiket fogják mutogatni. A zenggi história szerint a zágrábi tartományi kormány külön állam kormányának érzi magát, a melynek semmi köze Magyarországhoz és a magyar állami kormányhoz. Most már a fiumei kir. tengerészeti hatóság félrerugatván, Horvátország a külfölddel közvetlen érintkezésbe akar lépni.

Ezt meg kell akadályozni mindenképpen. Ha kell: fegyverrel is. Végre is, nem olyan nagy dolog ilyen délibáb-lovagokat észre téríteni.

Illetékes és komoly helyeken igen nagy elkeseredéssel beszélnek erről a dologról. Jogilag nem kétséges, hogy a tengerészeti halászat az 1870. évi királyi rendelet jogán, de a régi gyakorlat és a trieszti analógia jogán is a Fiumében 1870-ben felállított kir. tengerészeti hatóság hatáskörébe tartozik, és ime most Horvátország kileste a kedvező időt, a mikor a belsőleg veszekedő magyarok kezéből ezt mindenki kiesvarhatja. Hozzáértó egyének egyenesen a magyar kormányt okozzák, és kétségtelen, hogy magyar kormány tehetetlensége volt az oka, hogy a horvátok egyszerűen hódításra adhatták magukat. Most a tengeri halászat (mivel Fiumének nincs tengerpartja) egyszerűen horvát joggá vedlik át. A horvát hatóságok már eddig is elkobozták a fiumei kir. tengerészeti hatóság halászáti engedélyeit, de innen túl már fegyveres halászáti őrskéket is fognak tartani a partszegélyen, és megérhetjük, hogy ezekkel a magyar révkalauzok hatáskörét is meghódítják.

Mindenki azt kérdezi, hogy a magyar állam és a magyar nemzet annyira jutott már, hogy mindezekre nem tud egyik sem megmozdulni? Bámulnak és kinevetik a magyar államiságot, mely negyvenkét évi kormányzat után ennyire yitte!

A PODESZTA LEMONDOTT.

—o—

Vio Ferenc dr. polgármester ma délnélben írásban beadta lemondását. A lemondó levelet Mohovich Donáth első alpolgármester vette át, aki nyomban iktattatta és a mai közgyűlés tárgysorozata közé sorozta. Így a lemondás a rappresentanza ma esti ülésén szóba fog kerülni és valószínűleg heves jelenetekre ad alkalmat.

A polgármester lemondása annak a hírnöknek az eredménye, amit az olaszok ok nélkül idéztek elő. Vio Ferenc dr. nem akarja és nem meri vállalni a felelősséget az elkövetkezendő súlyos dolgokért, mert maga is belátja, hogy az állam újabb provokálása minő következményekkel jár.

A polgármester lemondása a helyzetet még jobban komplikálja.

Ujdonságok.

—o—

A FEKETE RÉM.

Lopva jött, mint a tolvaj; orvul támadott, mint az orgyilkos; lecsapott ránk, mint a hóhérbárd. Senkisémet sejtette, senkisémet félt, aztán egyszerre itt termett és ledöntötte az embereket a lábáról. A hatóságok felriadtak és minden rendelkezésre álló eszközzel üzik-hajtják körünkől a fekete rémet: a fekete himlőt.

A hatóság erélyes fellépése — úgy látszik — eredménnyel jár. Ma már nincs újabb megbetegedés és lehet, hogy többé nem is lesz. Ámde a hatóságnak már korábban kellett volna fellépnie. Akkor amikor a Magyarországi hajó Fiuméba ért. Ha akkor megnézik a hajónaplót, láthatják, hogy a kapitány beírta, hogy egyik tisztje feketehimlőben megbetegedett. A tisztet Szuezből kihajózták, de a hajót csak nagyon felületesen fertőtlenítették. Pótolhatatlan hiba, hogy a hajót elengedték Szuezből, mielőtt a fekete himlő kiütésének kritikus 15-ik napja le nem telt, de hiba az is, hogy a gőzös Fiumében ugyancsak a kritikus nap letelte előtt kiköthetett. Persze, mikor az első matróz itt megbetegedett, akkor már késő volt, mert a körülötte levők fertőzve voltak.

Egy másik súlyos eset, amit ma közöltek velünk, a járványkórházat vádolja. Jelenkezett egy tanu, aki elmondotta, hogy látta, mikor a járványkórházból egy csomagotadtak át a mellé levő Padoani telepre. Az illető nem tudja, hogy ápoló, vagy beteg volt-e az, aki a csomagot kiadta.

Ha ez igaz, akkor könnyen megértjük, hogy miért terjed a betegség épp a járványkórház környékén. A kórház igazgatóságára háramlík a kötelesség, hogy erre a dolgra világosság derítsék.

Érdekes képet nyújtott tegnap délután a via Ciotta. A mentőállomás előtti helyet állandóan százakra rugó tömeg lepte el, akik mind beoltatták magukat. Ma a katonaságot és fináncokat oltatták be.

*

A beoltásra jelentkezők nagy száma miatt Jellonscheg rendőrorvos úgy intézkedett, hogy az asszonyokat és gyermekeket délelőtt 8—9 és 11—12, délután 3 és 8 óra között a mentőállomáson, a férfiakat pedig a tűzoltóságnak a via Edmondo de Amicisen levő helyiségében oltták be a fenti órákban. Tegnap délután Chierigo dr. orvos a járványkórház környékének lakóit oltotta be.

VIHAROS ÜLÉS.

Előre látjuk: a rappresentanza ma esti ülésén óriási viharok lesznek. A cél az, hogy meggátolják a magyar nyelv jogainak a fiumei törvényszéken tervbe vett esékély ki terjesztését. Már az állandó választmány ülésén megindította a lavinát Adelsfeld Antal dr., azóta pedig az olasz lapok verik állandóan félre a harangokat. Mi ugyan nem hisszük, hogy a kormány figyelembe fogja venni ezt az újabb műfelzudulást és lehetetlennek tartjuk, hogy néhány ügyvéd zseb-fájdalma miatt meggátolják a magyar nyelv terjeszkedését, de kénytelenek vagyunk rámutatni arra a féktelen izgatásra, amit az olaszok a magyarság ellen folytatnak itt, a magyar területen. A durva sajtótámadások éle egyenesen a fiumei magyarság és a kormányzás ellen irányul, pedig mindössze igen esékély dologról van szó. Munkatársunknak az esetet ezekben ismerítették a kormányzóságon:

Az új polgári perrendtartásról szóló törvény életbeléptetésével egyidejűleg az igazságügyminiszter bizonyos reformokat akar behozni az összes bíróságoknál és az életbeléptetési rendelet kiadása előtt tájékozódni akart az illetékes fórumoknál tervezete célszerűsége felől. Megkereste evégből az igazságügyminiszter a fiumei kormányzóságot is, hogy miként vélekedik arról a tervről, hogy az új perrendtartással egyidejűleg azt is elrendelje, hogy a fiumei törvényszék, törvénybiztosította nyelvi kiváltságainak érintetlenül hagyása mellett köteles legyen a magyarországi nem fiumei ügyvédekkel és benn az országban lakó peres felektől magyar nyelvű beadványokat is elfogadni. Ezeket a beadványokat azután elintézés végett fordíttassa le maga a fiumei bíróság olasz nyelvre, de ne utasítsa vissza, mint azt most is teszi.

A kormányzás helyeselte ezt a tervet, egyúttal azt javasolta, hogy amennyiben ez a jog megadatik az országban benn lakó magyar ügyvédeknek és magyar peres feleknek, legyen szabad a Fiumében lakó magyar ajkú peres feleknek is magyar nyelvű beadványokat intézni a bírósághoz olyan esetekben, amidőn az ügyvédi képviselő nem kötelező.

Ebből áll az a nagy ügy, ami miatt ma viharosnak ígérkezik a rappresentanza ülése.

Még valamit szövé kell tennünk. A Voce mai száma azt írja, hogy a fiumei törvényszék elnöki állására Orosdy Lajos dr. miniszteri oszt. tanácsos, a kormányzás politikai ügyosztályának vezetője aspirál.

Orosdy dr. erre vonatkozólag így nyilatkozott:

— A hírből egy szó sem igaz. Elejétől végig önkényes kombináció. A törvényszék elnöki állására nem aspirálok és nem is fogok aspirálni a jövőben sem.

— A kormányzó megérkezett. Wickenburg István gróf v. b. t. t. kormányzó ma reggel 8 óra 50 perckor Budapestről vissza érkezett Fiuméba.

— Az Ivernia Fiumében. A Cunard hajóstársaság Ivernia gőzöse holnap Fiuméba érkezik.

— Esküvő. Szerdahelyi Aladár budapesti bankhivatalnok június hó 22-én vezeti oltárhoz Sági Gyula máv. főellenőr leányát, Rózsikát Fiumében.

— Tézene. A városi zenekar ma este fél kilenckor hangversenyt ad a Dante-téren a következő műsorral:

1. Sousa — „El Capitan“ induló.
2. Flotow — A „Marta“ op. szimfoniája
3. Catalani — A „La Wally“ op. szimfoniája.
4. Bizet — A „Carmen“ op. ábrándja.
5. Chrémioux — „Mikor a szerelem meghal, keringő.

— Vizsgák. A fiumei m. kir. állami felsőbb leányiskola és leánygimnázium évről-évről vizsgálatának sorrendje az 1912—13. iskolai évben. 13-án, pénteken d. e. 8 órakor a fels. leányisk. VI. osztály, d. u. 4 órakor a fels. leányisk. III. osztály, 14-én, szombaton d. e. 8 órakor a fels. leányisk. V. osztály, d. u. 4 órakor a fels. leányisk. II. osztály, 16-án, hétfőn d. e. 8 órakor a fels. leányisk. I. osztály, d. u. 4 órakor a fels. leányisk. IV. osztály, d. u. 4 órakor a fels. leányisk. I. osztály, 17-én, kedden d. e. 8 órakor a gimnáziumi V. osztály, 20-án, pénteken d. u. 5 órakor évről-évről ünnep, 21-én, szombaton d. e. 8 órakor hálaadó istentisztelet, d. e. 9 órakor a bizonyítványok, rajzok és kézimunkák kiosztása. A növendékek rajzai és kézimunkái június 13, 14, 16 és 17. napjain tekinthetők meg (I. emelet).

— Társas kirándulás Bosznia, Hercegovina és Dalmáciába. A „Délvidéki Kárpát Egyesület“ Temesvárról, f. évi június hó 28-tól július hó 8-ig tizenegynapos társas kirándulást rendez Sarajevó, Illidse, Mostár, Gravosa, Ragusa, Lacroma, Cattaro, Spalato, Zára, Fiume és Abbaziába. Részvételi díj személyenként 230 korona, mely összegben minden költség befoglaltatik.

— Baccich kitiltása az olasz képviselőházban. Rómából jelentik: A parlament tegnap esti ülésén Pacetti képviselő interpellációt adott be, amelyben kérte a külügyminisztert van-e tudomása arról, hogy Baccich Icilio anconai ügyvédet Fava Amedeo hírlapíró ügyével kapcsolatban kitiltották Fiuméből, dacára annak, hogy Fava ellen az eljárást beszüntették s mit szándékozik ez ügyben tenni.

— A kikötőből. Jun. 13. Érkezett: Szófia görög gőzös üresen; Veria angol gőzös Liverpoolból.

Indult: Citta di Bari olasz gőzös Bariba, 25 tonna fával, 25 tonna liszttel és 200 hordó olajjal; Báro Kemény magyar gőzös Rouenbe, 780 tonna fával, 120 tonna árpával, 70 tonna babbal és 150 hordó fakivonattal; Salerno angol gőzös Hullba, 450 tonna fával, 70 tonna liszttel, 30 tonna magsal, 20 tonna paraffinnal és 100 hordó fakivonattal.

— Brutális férfi. Tegnap délután Szabó Mária 38 éves asszony a Deák-fasorban egy férfi ismerőseivel találkozott, aki nem tudni mi okból, rövid szövé után megragadta és földre vetette az asszonyt. Szabó Mária az esés következtében agyrázkódást szenvedett s emiatt a kórházba kellett szállítani.

Richter cipői a legjobbak és lelegegánsabbak.

RICHTER FERENC cipésmester Fiume Corso 37, Via Municipio 2 és Abbazia Reichstrasse 39.

— **A fiumei torpedógyár válsága.** A P. T. írja: A fiumei Whitehead-féle torpedógyár, amely a világ valamennyi haditengerészete számára szállít torpedólövedékeket, komoly válság előtt áll. Nagybárára angol tőkésekből álló részvényesei, akik a torpedógyártáson kívül a tenger alatt járó hajók előállítását is felvették a gyár üzemköreibe, nem voltak megelégedve az elért üzleti eredményekkel és a tengeralatt járó hajók gyártását be kellett szüntetni. A szaköröknek az a véleménye, hogy ezt az üzletágat azért kellett abbahagyni, mert a haditengerészet vezetősége esalódott a fiumei gyár produktumaiban. A Whitehead gyárban ugyanis teljesen ismeretlen fogalom a műszaki tudományok fejlődéseivel lépést tartó haladás és az öreg igazgatók minden modern mérnököt kiüldöznek onnan, ha ujtásokkal akar előállni és ha nem hajlandó az eddigi — ugynevezett empirikus — módon dolgozni. A tudományos képzett fiatal mérnökgeneráció önértékét mélyen sérti ez az eljárás és ez az oka, hogy igen rövid idő alatt tizenöt mérnök hagyta el a gyár torpedóosztályát. Érdekes az is, hogy magyar mérnököket alkalmaznak ugyan a gyárban, de csak rövid időre és folyton azon igyekeznek, hogy ezek minél hamarabb eltávozzanak állásukból. Ennek és a mérnökök előbb említett tömeges kiválásának azután az lett az eredménye, hogy a Whitehead nem kap kellő számú megfelelő mérnököt és az üzemet emiatt komoly veszedelem fenyegeti. A magyar munkások száma is elenyésző esekély náluk és Dirks főmérnöknek, akit a munkások tetteleg is bántalmaztak, meg kellett válni állásától, mert műhelyein különös előszeretettel alkalmazott budapesti magyar lakatos és mechanikus előmunkásokat, akiknek kiváló minőségű munkáikat, még hazája gyáraiban meggyőződött. Bár az iparhatósági vizsgálat eredménye kedvező volt Dirks főmérnökre, magyarbarát volta miatt esekély végkielégítéssel mennie kellett, mert az angol Jones és az osztrák Dankl igazgatók úgy akarták.

— **Nyugtázás.** Hankó Márton keresk. tengerészeti akadémiai tanár 20, Hesz Ferenc tisztviselő pedig 10 koronát adományozott az állami főgimnázium ifjúság segítő alapja javára. A főgimnázium igazgatósága hálásan köszöni az adományokat.

— **Leesett a második emeletről.** Donati Péter Lazzarus-hajógyári mechanikus négy éves Aurea leánykája tegnap este felmászott a Calle dei Canapini 2. sz. ház második emeletén levő lépcsőházi korlátra s egyensúlyát veszítve, lezuhant a földszintre. A mentők beszállították a kórházba, ahol megállapították, hogy leánya koponyacsonttörést szenvedett s állapota életveszélyes.

— **Az Adria plakátjai.** Az Adria tengerhajózási társaság igazgatósága által az Iparművészeti Társulat útján hirdetett plakátpályázat eredményét a jury tegnap döntötte el. Beérkezett körülbelül 300 pályamű, ezeknek legnagyobb része selejtes, hasznavehetetlen és kezdő munka, úgy hogy a leggondosabb kiválasztás után csak kb. 10—12 mű volt olyan, amelyek egyáltalában diskutálhatók voltak.

A jury tagjai: az Iparművészeti Társulat részéről Alpár Ignác műépítész (Bárczy polgármester távollétében mint elnök), Ra-

disies Jenő min. tan. az Iparművészeti Múzeum igazgatója, Mayer Anfal ipariszkolai tanár, az Adria részéről pedig Szinyei Merse Pál festőművész és dr. Kovács József h. igazgató voltak.

A jury a kiválasztott legjobb plakátok közül az I. díjat egyhangulag Szekeres Pál „Rio” jellegű művének ítélte oda. A kép nagyon szépen festett sötétkek nyílt tengeren haladó, művésziessen felfogott gőzöst ábrázol és legjobbnak azért vététt, mert felfogásban és kidolgozásban legtöbb erőt és művészi befejezettséget mutatott.

A II. díjat 3 szótöbbséggel Cimeš Lajos képe nyerte meg. Ez egy éjjel fekete vizen haladó, összes ablakain kivilágított hajót ábrázol és szintén értékes munka.

A III. díjat Csapó Heinez János „A fehér hajó” jellegű képe nyerte el, amely egy fehér testű, igen ügyesen megfestett gyorsan haladó személyszállító gőzöst tüntet fel.

A díjazottakon kívül a jury még mintegy 7 képet emelt ki díjszerűleg azzal, hogy megvételre ajánlja.

— **A Deák szállóban** holnap, szombat este katonazene. Belépti díj 50 fillér.

— **Munkássors.** A bergudi-i kőbányában tegnap délután egy szikladarab ráesett Jakoveich János 18 éves munkás jobbkezére, amelyet összezuzott. A szerencsétlen munkást beszállították a kórházba.

— **Nem volt magzatelhajtás.** Mint annak idején megirtuk, a rendőrség magzatelhajtás gyanúja miatt letartóztatta Fantoni Mária varróleányt. A letartóztatás egy névlen feljelentés következtében történt. Fantoni Mária tagadta a terhére rótt büncselekményt s miután az orvosok nem tudták megállapítani a magzatelhajtást, az ügyészség beszüntette az eljárást.

— **Corso mozi.** Ma esti új műsor: Beoncelli az egyenlítőn, bohózat. — A szerető joga, dráma.

— **Tarifaharc — munkabéreszállítás.** Elkéseredett harc folyik az Egyesült-Államokban a tarifatorvény revíziója körül. A republikánus pártnak az a része, amelyik a magas védővámok fentartását tartja szükségesnek, a jövő évi képviselőválasztási kampány alatt azzal a fenyegetéssel akar kerteskedni, hogy az új tarifatorvény behozatala után leszállítják ipartelepeiken a munkabérekét és munkásaik legnagyobb részét elbocsátják. Mindennek keresztülvitelére már gondosan előkészítették a terveket és teljes erejükkel azon lesznek, hogy a vám leszállítás ellenségeit ismét hatalomra juttassák. A végső cél természetesen az, hogy 1916-ban a párt ismét visszaszerezze az elnökséget és a szenátusban, valamint a képviselőházban a többséget. De éppen ennek igen lényeges kelléke, hogy a republikánusok már 1914-ben diadalmasan kerüljenek ki a képviselőválasztásokból. A korteshadjárat terveit nagy titokban tartják, a republikánus-bizottság egy tagja, Thomas K. Niedringhaus, milliomos, tőkés, azonban nyilvánosságra hozott egyet-mást. — Ipartelepeinek, Granite Cityben — ugymond — mintegy 6000 alkalmazottunk van, akiknek a napibére 1.50—5.— dollár között váltakozik. Az Underwood-féle vámtörvény le fogja szállítani az olyan cikkeknek a vámját, aminek mi is gyártunk, mintegy 40 százalékkal. Az üzlet pang. Az ügynökségek nem vásárolnak, félnek, hogy rajtuk marad

minden. A vám leszállítása oly nagyarányú hogy a jelenlegi munkaerő mellett nem tart hatjuk fenn az üzemet. Tervem az, hogy a munkabéreket le kell szállítani egyharmad részszel. — Wilson elnök nem hiszi, hogy a fenyegetéseket be is váltják az elégedetlenkedők; a kormány adatokat fog gyűjteni hogy a törvény erejével léphessen fel mindazok ellen, akik hamis okok miatt akarják a munkabérekét csökkenteni.

—0—

TÖZSDE.

	Jun. 12 zárlat	Mai árf. 1/2 óra
Budapesti Értéktőzsde.		
Magyar hitelrészvény	814.50	820.50
Osztrák hitelrészvény	620.—	625.—
4%-os koronajáradék	81.20	81.50
Osztr.-magy. államvasut	710.—	717.—
Jelzálogbank	422.—	421.—
Leszámlitőbank	508.50	512.—
Hazai Bank	282.—	282.—
Magyar Bank és Keresk. R-T	538.50	548.—
Rimamarányi	686.50	696.—
Sálgótarjáni	759.—	776.—
Közuti Vasut	637.50	648.—
Városi Villamos	360.50	364.—
Adria	533.—	542.—
Déli Vasut	124.50	—
Magyar Cukoripar	2710.—	—
Rizsgyár	3825.—	—
Budapesti Gabonátőzsde. (50 kilogrammonként.)		
Buza áprilisra	11.88	—
Buza májusra	—	—
Buza októberre	11.39	11.29
Rozs 1913 áprilisra	—	11.79
Rozs októberre	9.18	9.06
Tengeri májusra	—	—
Tengeri júliusra	7.82	7.89
Tengeri augusztusra	7.94	8.—
Zab áprilisra	—	7.46
Zab októberre	8.55	8.50
Bécsi Értéktőzsde.		
Osztrák hitelrészvény	620.25	624.—
Magyar hitelrészvény	810.—	813.—
Osztrák magyar államvasut	710.50	717.—
Déli Vasut	124.—	125.—
Alpesi	926.50	942.—
Skoda	827.—	844.—
Osztr. koronajár.	82.30	—

Fiumei és trieszti értékek:

	Legutóbbi kötések átlagár.
Fiumei 4%-os kölesönköty	92.—
Banca Fiumana	650.—
Fiumei Kereskedelmi Bank	295.—
Fiumei Népbank	112.—
Litorale Bank és Takaréksz.	240.—
I. Horvát Takarékpénztár	6100.—
„Indeficienter” tengerhajóz.	500.—
Magyar-Horvát Gőzhajótárs.	1400.—
Magyar-Horvát Szabadhajózás	1100.—
Orient tengerhajózási társ.	1300.—
Ált. Forgalmi r. t. régi	1900.—
„Magyar Olajgyár” új	1800.—
Austro-Americana	202.—
Navigazione Libera Triest	292.—
Osztrák Lloyd	643.—
Stabilimento Tecnico	584.—
Ampelea Szeszpároló Rt.	9850.—
I. Trieszti Rizsgyár	436.—
„Kerka” dalmát vízművek r. t.	717.—
Spalato Portland Cement	431.—
Assicurazioni Generali . . . . . Nap.	395.—
Riunione Adriatica	891.—
	3910.—

Olcsó tűzifa

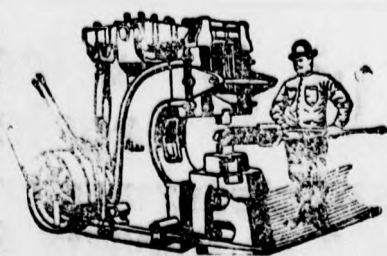
felapritva kapható az Első fiumei parkettgyár és gőzfűrész r. t.-nél házhoz szállítva tonnánként 25 koronáért. Legkisebb szállítás egy fuvar (körülb. 2 tonna). Telefon 16-29 és 39.

Gróf CSÁKY LÁSZLÓ Prakfalvi Vas- és Acélgyár rt.

Budapest. IX., Csillag-utca 4. szám.

Öntöttacélmu AJAX 5/o gyorsesztergaacél. AJAX szerszám-acél AJAX kőfűrő acél stb.

Szab. AJAX rugóspöröly a legjobb közlóműves kovácspöröly Több mint 1700 drb. üzemben.

Szerszámgyártás

Malom-, bányakovács-, lakatos- és kőfaragó szerszámok, kész kőzetfűrők, lapátok

Telefon — Távirat.

A főrendiház ülése.

BUDAPEST, jun. 13. A főrendiház tegnap délután 5 órakor ülést tartott. A terem zsúfolásig megtelt, a karzaton nagyon sok ellenzéki képviselő volt. Mikor a kabinet kinevezéséről szóló királyi kéziratot felolvasták, belépett az új kormány.

Tisza István rögtön szólásra emelkedett és ismertette programját, amelyet délután már a képviselőházban is elmondott.

Desseffy Aurél gróf kijelentette, hogy megelégedéssel vette tudomásul Lukács visszalépését. Attól tart, hogy Tisza nem bírja programját megvalósítani, mert hiányzanak az előkészületek. Az ilyen feladatok az erőszak politikájával nem valószínűsíthetők meg. Ha Tisza komolyan gondol a békére, akkor eddigi módszerével fel kell hagynia; mert vagy abszolútizmus, vagy alkotmányosság van. Nincs bizalommal a kormány iránt.

Hadik János gróf bizalmatlan a miniszterelnök iránt, mert az országnak nyugalomra és békére van szüksége, ezt pedig Tisza nem adhatja meg. Tiltakozik a parlamenti őrség működése ellen, amely — mindeneken kívül — még a hadsereg tekintélyét is aláássa. Nincs bizalommal Tisza iránt már azért sem, mert mindig az erőszak képviselője volt, aki ellentmondást sem tűrt. Leghelyesebbnek tartaná, ha Tisza visszalépne, mert az ő politikájának folytatása a legnagyobb veszély az országra és a koronára.

Prónay Dezső báró kijelenti, hogy a június 4-iki események óta Tisza nem várhat senkitől bizalmat. Tisza pártabszolútizmust akar, ami pedig alkotmányellenes. A kormány politikája reakciós, ezért nem lehet iránta bizalommal.

Tisza István hosszasan polemizál a felszólalókkal és kijelentette, hogy a kormány minden törekvése oda irányul, hogy a békét fenntartsa. A mandátumfosztó javaslatot feleslegesnek tartja, mert e nélkül is lehet akar élni.

A főrendiház a miniszterelnök válaszát tudomásul vette.

A képviselőház ülése.

BUDAPEST, jun. 13. A képviselőház ma délelőtt 11 órakor ülést tartott, melyen 179 szavazattal Beöthy Pált választották meg elnöknek. Beöthy Pál székfoglalójában kijelentette, hogy szívesen fogad minden olyan kísérletet, amely a parlament normális tárgyalását akarja biztosítani.

Ezután néhány törvényjavaslatot nyújtottak be.

Gróf Tisza István lovagias afférje.

BUDAPEST, jun. 13. Gróf Hadik János a főrendiház tegnapi ülésén nagyon hevesen támadta gróf Tisza István miniszterelnököt, aki arról este a nemzeti közéletben nyilatkozott. A miniszterelnök elutasította báró Üchritz Zsigmond és herceg Károlyi Géza útján provokáltatta Hadikot.

Két javaslat.

BUDAPEST, jun. 13. A képviselőház mai ülésén Balogh Jenő igazságügyminiszter két érdekes törvényjavaslatot nyújtott be. Az elsőben a királysértésre 5 évi fogságot és 4000 korona pénzbüntetést szabnak ki, a másodikban a köztársaság propagálásáért 3 évi fogsággal és 4000 koronával sújtják. A

javaslat kimondja, hogy a két ügyet kivéve az esküdtbírók hatásköréből és szakbírók elé utalja.

Lengyel Zoltán és a miniszterelnök.

BUDAPEST, jun. 13. A képviselőház mai ülésén érdekes jelenet történt Lengyel Zoltán és Tisza István között. Lengyel a miniszterelnök székének háta mögé állott és sugni akart neki valamit. Tisza, akit Lengyel valaha kiméretlenül támadott, hátrafordult és mikor látta, hogy ki áll mögötte, elfordította a fejét. Lengyel utána hajolt, mire a miniszterelnök meglehetősen ingerülten felkelt a helyéről és Herceg Ferenczel kezdett beszélgetni. Lengyel Zoltán ideges zavarában leforrázva állt egy ideig a bársonyszék mögött, majd tettetett cinizmussal vizsgálta a karzatot.

Bethmann-Hollweg lemond.

BERLIN, jun. 13. A birodalmi gyűlésen tegnap a véderőreformról szóló törvényjavaslatot tárgyalták és a birodalmi kancellár sűrűn tárgyalt a pártvezérekkel Bethmann-Hollweg azzal próbálta kapacitálni az ellenzéki pártokat, de a centrumot is, hogy a mennyiben bármiféle érdembe vágó módosítást temének a javaslaton, ő magára nézve levonja a végső konzekvenciákat és le fog mondani.

Nyakszirtmeredezés az Ivernián.

TRIESZT, jun. 13. Tegnap érkezett ide a Cunard társaság Ivernia hajója. A hajón egy gyermek nyakszirtmeredezésben megbetegedett. Elkülönítették.

A belgrádi királygyilkosság évfordulója.

BELGRÁD, jun. 13. A királygyilkosság tizedik évfordulója Belgrádban minden különösebb izgalom nélkül folyt le. A lakosság alig is beszélt erről, az embereket inkább az elkövetkező háború izgalmai foglalkoztatják. Az idén is, mint rendszeren, gyászoló istentisztelet tartottak a királyi pár elhanyagolt sírja mellett. Az istentiszteleten az Obrenovicsok rokonain kívül igen kevesen vettek részt. Sándor és felesége tudvalevően a Márkus-templomban vannak eltemetve, de sírhelyük nagyon elhanyagolt. Hamvait két alig méter magasságu kereszt jelzi. A keresztet a fölírás is egészen elmosódott.

Gyilkos herceg.

BERLIN, jun. 13. Kievi távirat szerint Szviatopolszk Mirszki herceg, az ismert orosz arisztokrata család egyik tagja tegnap agyonlőtte fiatal feleségét. A herceg ropant féltékeny volt s azt hitte, hogy felesége megcsalja. Korán reggel felesége hálószobájába ment és több revolverlövessel megölte. Ezután a herceg rendőrségre ment és önként jelentkezett.

Letartóztatott ékszerész.

BUDAPEST, jun. 13. Benedek Adolf budapesti ékszerkereskedő nyolcezer korona összegű váltót hamisított a rokonai és jóbarátai nevére, azok kivételével a bizományba kapott árukat is elcsikkasztotta. Letartóztatták.

Koholt merénylőthír.

BERLIN, jun. 13. Itt az a hír terjedt el, hogy Sándor szerb trónörökös ellen merénylőket követtek el. A hírt Belgrádból megáfoltják.

Ferdinánd a cárhoz.

SZOFIA, jun. 13. Mint illetékes helyen hire jár, Miklós cár táviratára Ferdinánd király azt fogja válaszolni, hogy Bulgária szerződészerűen csak a vitás zónára vonatkozólag fogadja el a döntőbíróskodást, a nem vitás területeket azonban a szerbeknek kell üriteniök.

Sarajevot hazahívták.

SZOFIA, jun. 13. Sarajev bolgár követ aki a Szalonikiban volt, táviratot kapott a kormánytól, hogy azonnal jöjjön Szófiába. A képviselőház összehívását elhalasztották az új kabinet megalakításáig.

A szerbek támadása.

VALONA, jun. 13. Szerb csapatok meg szállották Orosi várost, amely a mirditák fővárosa.

Mahmud Sefket gyilkosai.

KONSTANTINÁPOLY, jun. 13. Estére kézrekerítettek a gyilkosok közül hármat és a rendőrség megállapította, hogy mindannyian a „Koel Emin” nevű banda tagjai, valamennyien rabviseltek, akik életfogytig tartó fegyházra voltak elítélve, de az alkotmány behozatalkor amnesztiát kaptak. A gyilkosok vallomásából sejteni lehet, hogy föl voltak bérelve.

LONDON, jun. 13. A Central News-nak jelentik Konstantinápolyból: A vizsgálat kiderítette, hogy a merénylők az ó-török párt bandájából valók, amelynek székhelye Páris. Eredeti tervük az volt, hogy minden egyes minisztériumban bombákat fognak fölrobbantani és a fölfordulás közepette megölik a minisztereket. Ez az összeesküvés azonban árulás útján a rendőrség tudomására jutott s így letettek a tervről, ehelyett elhatározták, hogy megölik Mahmud Sefket pasát. A gyilkosoknak még harminc cinikus volt a Bajazir-téren és ha a merénylet nem sikerült volna a mecsét közelében, az utcasarkon, akkor a harminc bűntárs is működésbe lépett volna. Szemtanuk állítják, hogy két rendőr tartózkodott a közelben, de mikor látták, hogy Mahmud Sefket basa lebukik az automobil üléséről elszöktek. Ezek arendőrök bizonyára az összeesküvők közé tartozik. Az orgyilkosok közt van Saved Lutfi, Sabah Eddin herceg titkára.

Az adjutáns elbeszélése.

KONSTANTINÁPOLY, jun. 13. Ekreff bej kapitány, aki a nagyvezért kísérte, így beszéli el a gyilkosság részleteit:

— Mikor őfensége automobilja áthaladt a Bajazir-téren és be akart fordulni a szemközt lévő utcába, a gépkocsi kénytelen volt megállni, mert a szűk utcából egy tetetés jött és az utca sarkán mind a kétfelől bontják a házakat. Ebben a pillanatban revolverlövést hallottunk, de nem is törődünk vele, aztán rémülten láttam, hogy a nagyvezér arca csupa vér és előre bukik az ülésről. Én kiugrottam, hogy testemmel védjem Mahmud Sefket pasát s közben több golyó süvített el fülem mellett. Még láttam, amikor a lövöldöző merénylők közül ketten az automobilon elvágattak a Daud-pasa kaszárnyája felé.

— Berlin-szálloda Budapesten. A főváros élete újból egy látványossággal lett gazdagabb. A Révay-utca 10. sz. a megnyílt a 140 díszesen berendezett szobából álló Berlin-szálló, melynek vezetését Winkler Ottó, az abbázai Lederer-penzió volt igazgatója, a Royal nagyszálló volt titkára, a berlini Hotel Monopól volt igazgatója vette át, ami egymagában garancia a szálló előkelő szakszerű vezetésére.

Velence San Marco szálloda

(Campo S. Luca).

Modern berendezés. — Fürdők. — A génuai kiállítás díszes okmányokkal kitüntetve.
SZOBÁK 2 és fél LIRATÓL FELJEBB.

IDEGENFORGALOM

(Mouvement d'étrangers)

ABBAZIA

tegnap érkezett fürdővendégei:
(Hótes arrivés hier:)

Androchowicz Stanislaw Galicia	Drazica
Berger Emilie Budapest	Mignon
Bily Louise Prága	Gámán
Balász Dezső Budapest	Mahler
Biechonski Ladislaus Galicia	Mascagni
Bromvers S. dr. Berlin	Grand H.
Buchar Ottó Prága	Geimeindehaus
Bovet Albert Basel	Quitta
Claretto Cesare Milano	Grand H.
Donath Max Wien	Stefania
Dénes Vilmos Budapest	Gámán
Erdély Lajos Budapest	Zvonimir
Falat Julian Bystrai	Helius
Fuchs Margit Budapest	Bellevue
Gartenberg Max Wien	Steinacker
Graber Vilmos Detta	Securanst.
Gáspár Ferenc Budapest	Dávid
Günsburg Gottlieb Prága	Hausner
Goebel Czeslar Sosnowice	Mascagni
Hausenbichler August dr. Trieszt	Stefania
Hackenbergs Edmund Wien	Slatina
Igerl Antal Sikkós	Wiltseh
Janochna Engelbert Djakovár	Abbazia
Konecny Alois Salzburg	Lackner
Klein I. Miskolc	Breiner
Kokocevic Mirko Zágráb	Maria Letis
Königstein Tivadar Budapest	Royal
Kánitz Paula Wien	Abbazia
Kindl Hans Wien	Kolb
Kolisch József Budapest	Grand H.
Kohn Jakab Wien	Grand H.
Keppich Jakabné Turkeve	Szegő
Kolanko Teofil Boryslaw	Karchlewska
Kraushuber Frida Klosterneuburg	Trigiau
Lów Wilhelm Heidelberg	Gámán
Löser Gyula	Dávid
Lóránt János Budapest	Grand H.
Lattes Johann Torino	Grand H.
Lób Izidor Dész	Securanst.
Meinzingger Friedrich München	Rosegger
Mayer Kristóf Szeged	Securanst.
Moldaner Anna Wien	Abbazia
Mebold Ferenc Budapest	Kolb
Mariani Maria Torino	Grand H.
Marjai Ede dr. Budapest	Vécsey
Németh Károly Budapest	Securanst.
Oransching Hans Wien	Union
Protz Hedwig Wien	Abbazia
Pogorzelska Marija Galicia	Karchlewska
Richter Franz Wien	Grand H.
Roth Simon Nagyvárád	Securanst.
Tuglies Emilio Torino	Grand H.
Seemann Edéné Budapest	Breiner
Schwarz István Budapest	Grand H.
Szauer Antal Szeged	Wiltseh
Springer Franz Berlin	Abbazia
Scheiring József Budapest	Kolb
Skrípecz Desiderius Lussinpiccolo	Augusta
Schmidt Erich Deutschland	Dávid

Steiner Adolf Budapest
Schulte Tony Deutschland
Szénás András Turkeve
Tischler Max Wien
Trenka Franz Wien
Toenka Franz Wien
Vágó Sándor Budapest
Virányi Imre Budapest
Zilzer Hans Wien
Zsényi István Halas
Zier Leopold Wien
Zier Josefina Wien

Grand H.
Irene
Piccola
Grand H.
Drazica
Stefania
Bellevue
Bellevue
Westphal
Vécsey
Hausner
Hausner

VELENCE.

ORIENTAL NAGY KÁVÉHAZ

Riva degli Schiavoni, a Lidora induló hajók kikötőjével szemben.

Tagas terrasz — Játéktér amerikai bar. — Modern berendezés. — Központi fűtés. Kitűnő szellőztetés.

Naponta 4-től 6-ig és fél 9-től 12-ig szimfonikus zenekar.

Mozgóképelőadás teljes világítás mellett.

Naponta új műsor.

Kőbányai Polgársör,

a Florian, Quadri és Orientale kávéházak, (Szt. Márktér és Riva degli Schiavoni) valamint a Grand Hotel Lido söresarnoka közönségének legkedveltebb itala.

Vaerin Testv. és Tsa.

A legajánlatosabb fiumei szállók:

„Deák“ szálló

a Deák-korzón és dependance-a a

„Bonavia“ szálló

Via Edm. De Amicis 4.

Min két szállóban kitűnő konyha és árnyas kertek. Fajborek és kőbányai polgári sör.

Tulajdonos

Ederer-Burger Gyula.

Érettségirett

fiatalember gabona és fűszer szakmából állást változtatna Fiume, vagy környékére. Szives megkeresések „Tegerpart“ jeligére Panesova, Pstrestante.

Folyó hó 15-én, vasárnapon nyílik meg a

„Jadran“ fürdő

Susak-Pecine.

A Gál és a Sablich villa között.

Az igazgatóság.

LIDO PENSIO Abbaziában

A Súdstrandon a legjobb magyar otthon. Kérjünk prospektust (Budapest a „Rémi“ szálló portásánál is kapható.) Legmérsékeltbb árak Kitűnő konyha, gyönyörű szobákak.

VELENCE

Bonvecchiati szálló

a Szt. Márk-tér közelében. Villanyvilágítás lift, gőzfűtés, fürdők, nagy étterem.

— Teljes penzió napi 10 líráért. —

Lido - Venezia

SPLENDID-HOTEL

(Villa Principessa Giovanna.)

Elsőrangú szálló 100 szobával. — Kitűnő konyha. — Penzió 11—15 líra.

Hotel Pilsen Meublé

110 szobával 3 lírától személyenkint. Lift, fürdők.

Motocsonak

Caprani G. tulajd.

Tudja Ön már,

: hogy mi az :

ALGA?

Az ALGA egy kizárólag növényi nedvekből készülő gyógyszer, mely biztos eredménnyel használható csúzfájdalmak, fejfájás, fogfájás, nátha, gége és mellhurutok, gyomorgyengeség, hányás, tengeri betegség és ájulás ellen valamint használható a rossz levegőjű betegségek levegőjének tisztántartására és bármely szoba levegőjének illatosítására.

Kapható kizárólag!

Budak D.

gyógyszertárában

VIALE DEAK — FIUME — VIALE DEAK

KÖZGAZDASÁG.

«O»

Hibás-e az „Osztrák Lloyd“? Az utóbbi napokban a Budapesti Hirlapban erős támadások jelentek meg az Osztrák Lloyd ellen. Az említett lap kifakadásai arra vonatkoztak, hogy a Lloyd elhanyagolja a fiúmei fatereskedők érdekeit s a társaság feketetengeri vonalánál, illetve a Trieszt-Batum, Trieszt-Odessza és Trieszt-Braila között kéthetenként közlekedő viszonylatban a Lloyd az áthajózást önkényesen végzi. A panaszosok „ravasz“ taktikájukat minősítették az osztrák hajóstársaság eljárását és azt igyekeztek megállapítani, hogy a Lloyd mindezt azért teszi, mert egy Trieszt érdekében mellőzni akarja Fiumásfelől „az elégedetlenség fokozására“ állami szubvencióhoz akar nálunk is jutni.

Eltekintve attól, hogy az Osztrák Lloyd vezetősége ellen a magyar exportörök körében az utóbbi években alig lehetett kifogást hallani, az osztrák hajóstársaság számára egyenlítő szubvenció pedig nem lehetett kormánybeszéd vagy törekvés tárgya. A Tengerpart, mielőtt az ügybe bele szólt volna, megtekintette a súlyos vádak dolgában a Lloydnál.

Felhívtuk Frankfurter Albert vezérigazgató figyelmét a panaszokra vonatkozóan és nyilatkozatot kértünk tőle. Az Osztrák Lloydnak Magyarországon is igen előnyösen ismert vezetőférfiai, ez alkalomból a következő levelet intézte hozzánk:

Igen tisztelt Szerkesztő ur! Köszönöm szíves levelét, amely a „Budapesti Hirlap“ júlió hónap 6-iki cikkével foglalkozik. Ez a cikk a fiúmei „Bilancia“ című lapban megjelent közlés másolata, amelyre ottani ügyvezetésünk azonnal adatokkal válaszolt. Ez a helyszínén azért történt, mert mi az ottani publikummal összeköttetésben állunk, ami azonban nem áll a fővárosi lapokra is, amelyekkel nem szívesen bocsátkozunk polemikára, mert az erre illetékes tényezők, a kereskedelmi minisztérium és a tengerészeti hatóság már megkapták tőlünk a vizsgálatra szükséges felvilágosításokat, amelyekkel kétségkívül meg vannak elégedve. Egyes elégedetlenkedők mindig fognak akadni, de ezek rendszeren olyanok, akik lehetetlen követelésekkel állanak elő és nem tudnak megbarátkozni azzal, hogy az Osztrák Lloyd nem trumphajós társaság, hanem rendszeres szőlő- és postajáratokat tart fenn, amelyek nemcsak költségesek, hanem végeredményben a szállítóknak és a címzetteknek is kényelmesebbek. Azonban, hogy a járatok pontos betartásánál, amire mi szigorúan felügyelünk, előfordulhat, hogy egyes áruk, amelyekkel némely szállító még el akar küldeni az induló hajón, — csak a következő, vagy a harmadik hajóval mehetnek el, az utólagától értendő, mert mi az olyan viszonyokért, hogy például kevés hely van a hajón, az áruk lassan érkeznek, hogy nincs hely a raktárakban, vagy a rakparton, hogy rossz az időjárás stb. — nem lehetünk felelősek. Mindenesetre köszönöm a társaság iránt tanúsított szíves érdeklődését és üdvözlőket, stb.

Frankfurter.

Oroszok és bolgárok az Adrián. — A Bolgár Kereskedelmi Ujság jelenti: Az orosz kereskedelmi és ipari minisztérium bolgári képviselője nemrégiben egy a bolgár kikötők, Odessza és az Adria-tenger közti rendszeres hajóközlekedésre vonatkozó tervet nyújtott át a bolgár kormányának. Egyetemesen felhívta a szófiai kereskedelmi és ipari kamarát, hogy támogassa ezt a tervet. A javaslat szerint az első utirány Odessza, majd Konstantinápoly, Dedeagats, Caval-

la, Szaloniki, Piraeus, Malta és Marseille kikötőjét érintené, a második pedig Odessza, Burgas, Konstantinápoly, Dedeagats, Cavalla, Szaloniki, Piraeus, Bari, Durazzo, Antivári és Ancona kikötőjét. Mindkét vonalon oda-vissza fognak közlekedni a hajók Odesszából havonként kétszer.

Az Austro-Americana és Canadian Pacific. Jó forrásból értesülünk, hogy Canadian Pacific Railway Company és az Austro-Americana között a canadai járatokra nézve egyezség jött létre. A két vállalat ezentúl együttesen fogja a járatokat fenntartani és a gőzösök felváltva fognak közlekedni. Mindkét vállalat fenntartja eddigi ügynökségeit, de azért Triesztben az Austro-Americana, Canadában pedig a Canadian Pacific fogja az üzletet vezetni. A tarifák fokozatosan emelkednek, az osztrák kereskedelmi miniszter közbelépésére azonban nem lesznek magasabbak, mint a hamburgi és brémai mentedijak. A Canadian azonban még kötelezi magát, hogy a jövőben nem fog oly orosz kivándorlókat szállítani, kik Németországon át utaznak. Az egyezség azonnal életbe lép, ha a Pool többi tagjai is beleegyezésüket adják.

APOLLO SZINHÁZ

Igazgató: TROPFAUER ÁRMIN
Via Alessandro Volta 6 (A De la Ville és az Imperiaál szálló közötti utcában).

Június 1-től 15-ig

Szenzációs műsor!

Hofer Miksa rögtönző énekes. — The Retlas táncoktató. — Goltz Giza orosz táncosnő. — Hildelgard szkecs és az összes szerződött műsorok fellépte.

Előadás után
kabaré szabad bemenettel.

Legalkalmasabb bevásárlási forrás

mindennemű vászon, kézmű, függöny női és férfi konfekció árúknak. (Heti vagy havi részletfizetésre)

Alessandro Roth

Fiume Via E. De Amicis 9 I. em.
Telefon 15-65

Mindenkinek kedves
Ajándék

FIUME, kikötővárosból

„1 zsák kávé“

(en miniature) legfinomabb pörkölt kávéval töltve.

Kapható 3 minőségben — G, STOCHEL csomagolásban.

Nyomatott a „POLINNIA“ Fiumei Kereskedelmi Nyomdában (Telefon száma 400).

Az előrehaladt idény miatt!

Bátorkodunk ezennel a következő cikkeket mélyen leszalbitott árak mellett ajánlani:

Levantine, szegélylyel
garantált szinek

à Kor. —.48

Fehér ruhavászon bosnyák módra

à Kor. —.26

Csikos creppon legújabb divat

à Kor. —.38

Percail, elegáns minták

à Kor. --.50

Panama, minden modern színben

à Kor. --.90

Szinezett zefir, legújabb minták

à Kor. --.85

Voil de Laine, tiszta gyapju modern minták

à Kor. 1.--

Eponge (szivacsos) minden színben sima és mintázott.

Tisztelettel

WEISS M.

FIUME, CORSO 11.

Trieszt Corso 9.

Bécs IX.

Szabott árak.

Divat- és kézműárucikkek, férfiruhaszövetek, selyemárúk, szőnyegek, butorszövetek, fehérneműek, gyapotárúk, női- és gyermekkonfekciók, csipkék, himzések, szalagok és az összes felszerelési cikkek eladása

ROSENBERGER B.

és testvére butorraktára

Fiume Corso 34 (Struppi ház) Telef. 504.

ADRIA szálloda és étterem

Adamich - utca

Tulajdonos: DE NEGRI TRANQUILLO

Kedvelt találkozóhely

A városcentrumában, a hajóállomások közelében villamos vasúti megállóhely a tengerre. Kényelmes és elegáns szobák, fürdők villanyvilágítás, mérsékelt árak.

Kitűnő német és olasz konyha.

A legjobb dalmát és házi borok, állandóan friss sör.

33 óceánjáró

33 óceánjáró

Austro Americana - Trieszt.

Rendes személy- és áru forgalom, Észak- és Dél-Amerika, Görögország, Olaszország, Délafrika és Spanyolország felé.

Közeli indulások Triesztből:

Személyszállítás Triesztből New-Yorkba: az Alice gőzessel jun. 14-én. Triesztből Newyorkba az Argentina gőzessel jun. 21.

Triesztből Quebeckbe és Montreálba a Canada gőzessel jun. 21-én. Teherszállítás: Triesztből Philadelphiába a Giulia gőzessel jun. 24-én.

Triesztből Newyork és Philadelphiába a Lucia gőzessel jun. 28-án.

Triesztből Havanna és Neworleánsba a Virginia gőzessel jun. 11-én.

Patras, Almeria, Las Palmas, Rio de Janeiro, Santos, Montevideo és Buenos-Ayresbe a „Francesca“ szem. száll. gőzessel junius 12-én. a „Columbia“ szem. száll. gőzessel jun. 26-án.

Közlebbi felvilágosításokkal az igazgatóság Triesztben, Via Molino piccolo 2, szolgál.

Cantridai fürdő és vendéglő

Tengeri fürdő, 250 szép kabinnal és napkurára szolgáló külön terrasszal. Nagy árnyas vendéglői kert terrasszal és tekepályával. Kitűnő konyha és kifogástalan borok. Kőbányai polgári sör. Villanyos összeköttetés Fiumétól a fürdőig. Vasár-és ünnepnapokon délután zene-hangverseny.

Fürdőjegyek fehéreneművel 40 fillér.

Olcsó bérletjegyek.

MOST NYILT MEG!

BAJIN Z.-Fiume Piazza Andrassy.

Nőidivat — kézmű — és rövidárkereskedése.

Kawa-Santal-Kapszulák kitűnő szer húgycsőfolyás kankó, herelob, hólyaghurut és idült fehérfolyás ellen. Meglepően gyors hatás. 1 doboz ára 3 korona.

Dr. Bota-Injekció ezzel egyidejűleg használva. Orvosiilag ajánlva. 1 üveg 1 kor. 60 fill.; ehhez egy fecskendező férfiakra vagy nőknek 1 kor. 50 fill. Eredményért kezesség.

Universal-Fluid felülmulhatatlan hatású testszagatásoknál, reuma-, csuszfej-, fogfájásnál és bőrvizketegségnél. 1 próba üveg 40 fill. 1 nagy üveg 1 kor. 50 fill.

SKRIBANEK K. M. gyógyszertára a „Kereszt“-hez, Temesvár, Erzsébetváros, XIV., Hunyadi-ut 30. Viszontelárusítók jól fizetve.

LINOLEUM

!! RITKA ALKALOM !!

III. küldemény érkezett Linoleum-szőnyegekben, bordúrral és fémsarokkal,

150x200 nagyság	K	8.50	darabja
200x250	„	K	14.—
200x300	„	K	17.—

Viaszkosvászon

78 cm. magas méterenként	Kor.	1.70
110 cm. magas méterenként	Kor.	2.10
115 cm. magas méterenként	Kor.	2.50

Linoleum futók

67 cm. magas méterenként	Kor.	1.60
90 cm. magas méterenként	Kor.	1.10
100 cm. magas méterenként	Kor.	2.50

Linoleum, fürdő-, háló- és ebédlőszobák lefedésére m²-kint Kor. 2.50.

Padlók lefedését saját munkásaink által vállaljuk. Költségvetés ingyen és bérmentve.

Haas Leopold - Fiume CORSO 6.

MERCEDES

Az autók királya!

-≡ Bárdi r. t. ≡-

Budapest VI Lehel-utca 25 sz.

Városi üzlet: V. Mária Valeria u. 1.

Dunántuli fiók: **GYÖR.**LIDO-VENEZIA
CASA VENIER

a „Hungaria“ szálló mögött. Szép tiszta butorozott szobák jutányos áron 1 percnyre a hajóállomástól és a nagy fürdőintézetből. Villanyos világítás.

Wetzler Testvérek azelőtt Gondrand Testvérek,
Nemzetközi Szállító Rt. fiókja Trieszt.

A legmegfelelőbb gyűjtőforgalom, különösen élelmiszereknek, Triesztől Bécsig. Közvetlen fuvardíjtelek magyar és dalmát kikötőkből Bécsbe.

SCHÖNL — Szépség és hajápolási terme — SCHÖNL.

A legújabb módszer szerint arc- kéz- ápolás (manicur, villanyos arcmasszás (vibrations massage) szemölcslevétel és arcbán levő szőr eltávolítása, tyukszemvágás stb. Diszfésülések elvállaltatnak. Fésülések és hajmosások a rendelő lakásában is elvégeztetnek.